videtur q̃ debitum soluens pupillo si/ ne tutoris auctoritate liberatur ipo iu/ re p. l. q̃ si stipulatus fuero ff. de solutio. Solutio ¶ In illa le. pupillus fuit ad/ iectus. et nihil sibi debebat. sed fuit con uentuz inter cõtrahẽtes q̃ solutio pos/ set illi pupillo fieri.

¶ Opponitur scdo Et videtur q̃ si de/ bitor soluat cum tutoris auctoritate si/ ne decreto iudicis sit plenissime secur⁹. Et licz pecunia sit pdita pupillus non restituitur p. l. sancimus. C. de admini/ stra. tuto. ¶ Solutio ¶ Illa lex loquitur quando solutio fit ex redditi/ bus vel pensione. Hic autẽ loquimur quando solutio fit ex causa mutui vel simili causa.

¶ Opponitur tertio Et videtur q̃ de/ cretum iudicis non tollat remedium re stitutionis. C. de predijs mino. l. si qui/ dem. ¶ Solutio ¶ Illa lex loqui mur in alienationibus. hic autẽ loqui/ mur in solutionib⁹. Et ratio diuersita/ tis est quia solutio fit ex necessitate. sed alienatio fit ex voluntate. Sed ista ra/ tio nõ placz Johã. fa. quia alienatio vt puta venditio interduz etiam fit ex ne cessitate. Et ideo dicit aliam rationem quia scz pupillus plus damnificatur in alienatione q̃ in solutione.

Titulus IX

¶ Per quas perso. nobis acquiritur.

¶ Cõtinuatur sic. Dictum est sup̃ qua/ liter res nobis iure gentiũ et ciuili ac/ quirũt. Sz q̃ nõ solũ acq̃rimus res per nosmetipos sed etiaz p alios. Idcirco in isto titulo tractat q̃lit res nobis ac/ quirunt p alios. Et ideo rubricat iste titul⁹. p q̃s psonas nobis acq̃ritur. Et differt iste titul⁹ a quodã alio titulo. de quo infra. scz p quas psonas nobis ob/ ligatio acquirit. q̃ ille titulus loquitur de acq̃sitione obligationũ. iste vero de acquisitiõe rer. Et sunt octo psone per q̃s possumus acq̃rere. Primo per nos/ metipos. scdo p liberos nros. 3° p suos nros. q̃rto per seruos in quibus vsum/ fructum habemus. quinto p seruos alie nos quos bona fide possidemus. sexto p liberos homines quos bona fide tan q̃ seruos possidemus. septimo p suos in quibus nudum vsum habemus. octa uo p liberos hoies quos nõ possidem⁹ videlicz p pcuratores. ¶ Diuidit igit iste titul⁹ in sex ptes. Mã in pma tracta tur q̃liter acq̃rimus p liberos nros. In scda ibi. item vobis acquirit. q̃liter ac/ quirimus p seruos nros. In tertia ibi. de his. q̃liter p seruos in quibus vsum fructũ habemus. ¶ In quarta ibi. idez placz et de eo. qualiter acq̃rimus p ser/ uos alienos et liberos hoies q̃s bõ fide possidem⁹. In q̃nta ibi. ex his. infertur vna cõsequẽtia ex pdictis. Et in sexta ibi. hactenus. ponit cõtinuatio ad sequẽ tem materiã.

Acquiritur vobis.

Non solũ acq̃rit nob p nosmetipos sz etiã p liberos et suos nros. Et p ser uos in q̃bus habem⁹ vsumfructũ. Et p suos alienos et liberos hoies q̃s bõ fi/ de possidem⁹. Et licz oliz quicq̃d liberi existẽtes in ptate acq̃rebãt. h̃ totum ad parentẽ ptinebat. excepto castrẽsi pecu lio. ita vt parẽs posset hoc ad aliũ trãs/ ferre. hodie tñ quicq̃d liberi acq̃rũt ex re ipi⁹ parentis hoc ptinet sibi. Sz q̃d aliũde acq̃rũt in illo parẽs hz vsumfru ctuz. sz ꝓprietas manet apud liberos. et olim parẽs p emãcipatiõe habebat ter tiã ptẽ in bonis q̃ sibi nõ acq̃rebant. sed mõ hz dimidiã q̃ntũ ad vsumfructũ. sed ꝓprietas manet totaliter apud emanci/ patum. hoc dicit.

☞ Notandū ꝑmo. ꝙ ꝑ seruū vsuariū nō acquirimus nisi ex re nr̄a et non ex opa sua vt ff. de vsu et habita. l. ꝑ seruū. et ĩ. ꝑ q̄s ꝑsonas nobis obligatio acquiritur. §. ꝑ eū quoq̄. Sed ad hoc vt ꝑ seruuz alienū vel ꝑ liberꝝ hominē tanq̄ seruuz possessuz acquiramus. requirit̄ bona fides vt ĩ. eo. §. item placz. que quidez bona fides debet esse in possidēte ⁊ nō in possessore vt ff. de acquiren. posses. l. cū heredes. §. fin. Ex quo ptz ꝙ si sit monachus vnius monasterij in alio monasterio. et illud monasteriū habet eū tāq̄ suū bona fide. licz monach⁹ habeat malā fidē sciens se ꝑtinere ad aliud monasteriū tñ quicquid ip̄e acquirit pertinet scd̄o monasterio. ⁊ nō ꝑmo. Sed ista bona fides aliter requirit̄ in libero homine q̄ in seruo alieno. ꝙ in libero hoīe continue debet esse bona fides nec pōt vsucapi vt s̄ de vsucapio. §. sed aliqñ. et ff. de acquiren. rerꝝ domi. l. qui bona fide. §. i. Sed in seruo alieno sufficit bona fides in ꝑncipio vt ꝑ eū nobis acquiratur. et pōt vsucapi vt ff. de vsucapio. l. qui sit.

¶ Notandū scd̄o. ꝙ vtile est scire antiquitates vt ĩ. titulo proxi. in ꝑncipio. ꝙ id qd̄ tollit̄ ⁊ corrigit̄ debz cognosci vt C. de cadu. tollen. l. vnica.

¶ Notandū 3°. ꝙ q̄druplex est peculiū vt sup̄ in ꝑte tactū fuit. scz castrense. q̄si castrēse. ꝓfecticiū. et aduēticiū. Castrēse est qd̄ filiusfami. acq̄rit in castris ratione militie. vt ff. de castrē. pecu. l. si. forte Quasi castrēse est qd̄ mgr̄i artiū medici clerici aduocati acq̄runt vt in. l. fi. C. de inoffi. testamē. Tale etiā est qd̄ acq̄rūt notarij p̄cipue curiaꝝ et officialiū vt in glo. in. l. fina. sup̄ v̄bo. memorialib⁹. C. d̄ inoffi. testamen. Et qd̄ acquirit̄ de publico ē q̄si castrēse. vt in. l. cum opz. C. de bonis q̄ liberis. Etiam quod acquirūt aduocati a suis cliēticulis. quia accedit loco salarij publici vt in gl. in. l. fori. C. de aduoca. diuerso. iudicio. Et fa. l. velut. C. de assessoribus. licz specula. in. titulo de actionibus v̄si. quasi castrēse. cōtrariū dicat. Sed profecticiū est qd̄ filiusfamilias acquirit ex re vel ꝓpter rez patris seu occasione patris vt ff. de incen. rui. naufra. l. i. et. l. pollidi⁹. §. ij. Nisi filius fuisset talem rem acquisiturus vt ff. de iure do. l. i. §. si pater. Barto. tamen in. l. cum opz. C. de bonis que liberis. dicit ꝙ si filius ex centū denarijs patris lucretur alios centum. tunc istud lucrū mediatim est ꝓfecticium. et mediatim aduenticium. ¶ Ex quo patz ꝙ si aliquis tradidit negociatori quīgētos florenos vt emeret vina. et negociator emit vina que vendidit octingentis flore. nō debet iste qui tradidit quingētos florenos. istud lucrum habere solus sed negociator habebit medietatē. Si igit̄ filio detur aliquid occasione patris diciturr profecticiū. sed si sibi detur ꝓpter merita sua licz donator cognoscat patrem. est aduenticuz. ita distinguit text⁹ in simili in. l. socium. ff. pro socio. et ibi ꝑ barto. Ex quo patz ꝙ si ambasiatoribus principis vel ciuitatis dentur aliqua clenodia illa ꝑtinent ambasiatoribus. quia p̄sumūtur data propt̄ merita sua. ¶ Sed aduenticiuz est quod filius acquirit per industriam vel labores suos vel a fortuna. vel ex rebus matris vel ab extraneo. ¶ Dicendum est ergo ꝙ castrensia et quasi castrensia pertinent filio. sed profecticium pertinet patri. et aduenticium pertinet patri quo ad vsumfructum. et filio quantum ad proprietatem.

¶ Sunt tamen aliqui casus in quibus pater non habet vsumfructum in aduenticijs. ¶ Primo si pater vsumfructum remisit vt in. l. cuz oportet. §. sinautem res. C. de bonis que liberis. ¶ Secundo si filio aliquid donatū sit eo pacto vt pr̄ vsūfructū nō habeat. in auct. vt liceat mr̄i et auie. in ꝑnci. colla. viij.

Per quas perso. nobis ius acquiritur.

Tertio si filius cũ patre succedat in hereditate fratris vel sororis vt in auctẽ. de heredi. ab intesta. veniẽtibus. §. si vero. colla. ix. Quarto si seru⁹ datus sit filio vt ꝑ eũ statim manumittat̃ vt C. de bonis que libe. l. fi. Quĩto in hereditate quã pater ꝓhibuit filio adire vt C. de bonis que libe. l. fi. §. i. ⁊ ij. Sexto si pat̃ diuertat se illegitime ita vt bona adiudicent̃ filio vt in aucten. vt nulli iudi. §. ꝙ vero. colla. ix. Septimo si pater contraxit incestas nuptias vt in aucten. de incestuos nup. in principio colla. iij. Si tñ sit dubiũ an peculiũ sit aduenticium vel ꝓfecticiũ tũc dicũt aliqui ꝙ p̃sumit̃ esse ꝓfecticiũ. sicut qñ est dubiũ an vxor acquisiuit ex rebus suis an ex rebus mariti tũc p̃sumit̃ ꝙ ex rebus mariti vt C. donatio. inter vi. et vxo. l. etiã. Sed melius videt̃ dicendũ ꝙ inspicietur an filius sit diues et diligens et pater non vel ecõtra. et p̃sumit̃ istud acquisitũ esse ex re diuitis et diligentis. Et ita dicet̃ aduenticiũ vel ꝓfecticium vt C. arbitriũ tute. l. si defunctus.

¶ Notandũ finaliter. ꝙ olim pater pro emãcipatiõe filij habebat tertiã ꝑtẽ in bonis filij pleno iure. Sz modo habet medietatẽ q̃ntum ad vsumfructũ vt h̃ ⁊ in. l. cum opz. §. cũ ãt. C. de bo. q̃ libe. Ex quo ptz ꝙ medietas vsusfructus nõ valet minus q̃ tertia ꝑs in pleno iure qd̃ facit contra illos qui volũt habere duos denarios in pensionibus vitalibus pro vno in hereditarijs.

☞ Opponit̃ cõtra predicta Et videt̃ ꝓmo ꝙ iure antiquo nõ acquirebat̃ patri totũ quod acquirebat filius excepto castrensi peculio ꝑ. l. i. §. nec castrense. ff. de colla. bonoꝝ. ¶ Solutio ¶ Qꝛ illa regula antiqui iuris que habet̃ h̃ et in. l placz. ff. de acquiren. heredita. nõ soluz fallebat in castrẽsi peculio. sed etiã fallebat et hodie fallit regula noui iuris in q̃si castrẽsi peculio vt in. l. alle. in oppositu. Fallit etiaz in illicite acquisitis vt ff. de acquirẽ. possessio. l. qd̃ seruus. Fallit etiã in dote aduẽticia cuius actio nõ acquirit̃ patri sed filio vt in. l. ij. §. quod si in ꝑtãte. ff. soluto mr̃imo. Fallit etiaz qñ fili⁹ est institut⁹ heres. ꝙ pat̃ ẽ furiosus vt ff. de acquirẽ. possessio. l. cũ hẽs. Fallit etiã qñ p̃ rogatus est filio restituere hereditatẽ vt in. l. impator. et in. l cogi. §. si a p̃re. ff. ad trebellia.

¶ Opponit̃ scd̃o Et videt̃ ꝙ nõ sit idẽ ex re. et ꝓpt̃ rẽ p̃ris acquiri vt peculiuz sit ꝓfecticiũ ꝑ. l. iulian⁹. §. si quid seruo. ff de actio. emp. ⁊ vẽdi. ⁊ ꝑ. l. eo tꝑe. ff. de peculio. ¶ Solutio ¶ In illo. §. si q̃d seruo nõ distĩguit̃ an datũ sit cõtẽplatiõe emptoris vel serui. Sz bñ distĩguit̃ an cõtẽplatiõe venditoris vel serui. Et ita illa lex nõ facit ad ꝓpositũ. ꝙ nõ est sil'e de vẽditore ⁊ seruo sicut de p̃re et filio Nec ob. illa. l. eo tꝑe. quia ibi nihil datũ erat contẽplatione bone fidei possessoris. sed ꝓpter rẽ quã putauit donans se posse donare. et nõ potuit.

¶ Notandũ 3°. Et videtur ꝙ pater nõ potuit olim habere tertiã ꝑtẽ in bonis filij ꝓ emãcipatiõe ꝙ hoc nõ potuit eẽ in bonis castrẽsibus vel q̃si castrẽsibus ꝙ illa semꝑ filius habuit salua vt ff. de castrẽ. pecu. l. si forte. Nec potuit esse in bonis ꝓfecticijs qꝛ illa p̃ habuit et hz oĩa. nec potuit eẽ in aduẽticijs. qꝛ istud ius in aduẽticijs q̃ p̃ hz vsumfructũ et fili⁹ dñiuz est postea cõstitutũ ¶ Solutio ¶ Cõsiderãdũ ẽ h̃ q̃druplex ius scz antiquissimũ q̃ p̃ habuit oĩa q̃ acq̃rebãtur ꝑ filiũ exceptis castrẽsib⁹ et q̃si castrẽsibus vt h̃ in ꝑncipio. scd̃o ius antiquũ quo oĩa ꝑtinebãt ad p̃rez exceptis illis que filio ꝓueniebant a matre vel ex linea materna. tertio cõsiderat̃ ius q̃ pater habebat tertiã ꝑtez pleno iure ꝓ emãcipatõe filij. Et q̃rto cõsiderat̃ ius quo p̃ hz vsumfructũ in aduẽticijs. et filius dñiuz. q̃ etiã p̃ pro tertia ꝑte hz medietatẽ vsusfructus in emãcipatiõe

¶ Sed tunc fortius replicatur Et videtur q̄ pater pro emancipatione non p̄t habere medietatē vsusfructus. quia vel hoc esset in bonis p̄ filiū acquisitis post emancipationē vel ante. Non post q̄ illa bona pleno iure et omnia ꝑtinēt filio. Non etiam ante. quia tunc pat̄ habet totū vsumfructū etiam in aduenticijs. ¶ Pro solutione istius debetis diligenter cogitare q̄ fateor me eā ad plenū nescire. Videt̄ tamē mihi posse dici q̄ istud posset intelligi in bonis castrē. vel q̄si castrensibus. vel in illis in q̄bus pater casualit̄ nō habz vsumfructuz. de q̄bus s̄ eo. §. in 3° notabili. Istud tamen dico sine p̄iudicio melius sentientiuz. q̄ reperio magnos docto. dicētes istud eē intelligēdū solū in aduēticijs.

¶ Opponit̄ finalit̄ Et videt̄ q̄ nō esset incōueniēs q̄ filius acquirēt honorem emancipationis p̄ diminutionē rer̄ suarum p̄. §. vnicū. s̄ de legit. patronor̄ tute. ¶ Solutio ¶ Ibi dicit̄ q̄ vbicunq̄ est emolumentum ibi debet esse onus. s̄z nō dicit̄ q̄ pro honore deberent res decrescere. Ex quo ptz q̄ vani sunt illi q̄ faciūt magnas expēsas et dāt multa vt promoueant̄ ad honores. vt scilz sint in cōsulatu ciuitatū. Ptz etiā q̄ vani sunt qui in actibus doctoralibus ad habēdū honores sup̄ alios faciūt expensas magnas contra ordinationem clemen. cuz sit de magistris. q̄ p̄ hoc nō acq̄rūt honorē. s̄z poti⁹ vanitatē. Nisi essent potētes ⁊ multū diuites vt in. l. nemini. C. de consulibus li. xij.

Item vobis. Quicq̄d acq̄ritur p̄ seruum nr̄m ꝑtinet nobis. sed si seru⁹ heres instituat̄ nō p̄t adire hēditatē sine iussu nr̄o ⁊ tūc nobis acq̄rit̄ hēditas. s̄z legatū seruo relictū acquirit̄ nobis sine iussu. Et nō solū acquirit̄ nobis ꝓprietas p̄ eos qui in ptāte nr̄a sunt. sed etiaz possessio et vsucapio. et etiā p̄scriptio. hoc d.

☞ Notādū p̄mo. q̄ si seruus aliquid sibi stipuletur obligatio nō acquirit̄ sibi Sz dño suo vt. j. p̄ q̄s p̄sonas nobis obligatio acq̄rit̄. in principio. Si etiā seruus acquirat aliq̄d p̄ occupationē specificationē vel inuētionem acquirit̄ domino. de q̄bus s̄ de rer̄ diuisio. §. fere. et §. si quis ex aliena materia. et §. thesauros. Et ista acquirunt̄ dño etiā ignoranti ⁊ inuito vt hic. et ff. de acq̄ren. rer̄ domi. l. etiaz inuito. q̄ seruus nihil acquirit ad vtilitatē suā vt ff. ad le. iuli. de adulte. l. sic eueniet. sed oīa acq̄rit ad vtilitatem dñi vt. j. de stipula. seruo p̄ totū.

¶ Notandū scdo Q̄ in adeūda hēditate p̄ seruū tria requirūt̄. Primo iussus dñi vt hic. scdo q̄ iussus ille p̄cedat vt ff. de acquiren. hēdita. l. si q̄s mihi. §. iussum. 3° requirit̄ voluntas serui C. de heredi. instituen. l. cū ꝓponas. Sz in fideicōmissaria restitutione seruo faciēda non opz q̄ iussus dñi p̄cedat. sed sufficit suus cōsensus añ vel post. vt ff. ad trebellia. l. seruo inuito. Et ratio diuersitatis est. quia in aditione hereditatis actiōes directe trāseūt ad heredē. ⁊ nō p̄nt esse in suspēso. s̄z in restitutiōe fideicōmissaria solū trāseūt actiōes vtiles ad fideicōmissariū q̄ p̄nt eē in suspēso. In legatis āt seruo relictis nō req̄rit̄ iussus. s̄z imediate trāseunt ad dñm. quia nō continēt aliq̄d onus. s̄z solū emolumētū vt ff. manda. l. si hereditatem. Et licz dicat̄ hic in tex. q̄ qñ hereditas est adita per seruū. p̄inde est acsi dñs fuisset institut⁹ heres. Non tamen est oīno p̄inde quia si dñs substituat filio suo eos quos fecit sibi heredes tunc nō vocant̄ ad substitutionē illi q̄ facti sunt heredes p̄ seruum. sed tantū illi qui facti sunt heredes p̄ se ip̄os vt ff. de vulga. et pupilla. substitutio. l. qui liberis. §. hec v̄ba.

Per quas perso nobis ius acquiritur.

¶ Notandū 3°. Q̄ in possessiōe acqui/renda ꝑ seruū non requirunt̄ illa tria q̄ dicta sunt. sz sufficit dñi volūtas vel ſui vt ff. de donatio. cā mortis. l. fi. Et statim qñ seruus incipit possidere. dñs incipit vsucapere siue sciat siue ignoret. ⁊ hoc est verꝝ in rebus peculiaribus vt ff ꝓ solu. l. ij. Secus in dñicis. q̄ requirit̄ scia dñi vt ibi dicit̄. Et nō solū vsucapit dñs ꝑ seruū. sed etiā acq̄rit longi tp̄is possessionez vt hic. cuius effectus est p̄scriptio vt ff. de vsucapio. l. iij.

¶ Notandū q̄rto Q̄ licz quicq̄d ſuus acquirit ꝑtineat dño. hoc tñ nō est verꝝ si acquirat aliquid illicite vt ff. de acquiren posses. l. quod seruus.

¶ Notandū finaliter Q̄ ex isto tex. p̄t colligi. q̄ quicquid monachus acquirit hoc acquirit monasterio vt extra de statu monachoꝝ. c. cū ad monasteriū. et qd̄ beneficiatus acq̄rit. hoc acquirit suo beneficio. vt in auctē. licentiā. C. de ep̄is et clericis. fa. c. i. extra de pecul. cleri. et c. requisisti. ex̄ de testamē. Et ideo si monachus p̄ficiatur ꝑpetuo alicui ecclesie. tūc nō acquirit monasterio suo. sed illi ecclesie. de quo est bona glo. in c. statutum. xviij. q. i. Et licz dictū sit q̄ beneficiatus acq̄rit beneficio suo. si tñ acq̄rat aliquid ex suo p̄rimonio vel ex laboribꝰ et ex industria sua. hoc est suum. et pōt de illo disponere ad placitum suum vt pulchre notatur in c. sint manifeste. xij. q. ij. Etiaz illa que acquirit ex beneficio ꝑ labores suos vt sūt quotidiane distributiones acquirit sibi vt in c. presente de offi. ordina. li. vi. Secus de illis que acquirit ex corpe beneficij. quia illoruz est dispensator tantum.

☞ Opponitur primo contra predicta Et videtur q̄ seruus nō acquirit dño inuito per. l. hoc iure. §. non potest. ff. de donatio. ¶ Solutio ¶ In illa lege dicitur q̄ dominus non cogitur ad retinendum ea que acquirūtur per seruuz

¶ Sed non dicitur ibi. quin seruus pōt acquirere domino inuito cōmutabiliter tamen.

¶ Opponitur secundo Et videtur q̄ seruus bene potest aliquid acquirere ad vtilitatem suam ꝑ. l. quedaz. §. illo. C. de necessa. seruis ¶ Solutio ¶ Verū est q̄ seruo bene pōt aliquid legari vt in illa. l. et h̄ ꝑ modū alimēti vel causa alimentoꝝ. Et ita etā potest legari religioso. vt vult bar. et est tex. in. l. seruos. ff. de alimen. et ciba. lega. Et quando dicitur q̄ seruus nihil acquirit ad vtilitatē suam hoc debet intelligi q̄ ip̄e non pōt actionem instituere ad petendum illud quod relinquit̄ sibi. pōt tamē ad hoc implorare officiū iudicis. Ex quo ptz q̄ licet monachus nō p̄t habere proprium. Si tamen abbas cum eo fecit cōuentionem de certo modo viuēdi. vel de certa quātitate panis vel vini quolibz die sibi ministrāda potest istud petere ꝑ officium iudicis vt pulchre notat Johan. an i. mercurialibꝰ. in regula. nō est obligatoriū de regu. iuris. li. vi.

De his autē seruis.

Summat̄ sic. Quicquid acquititur per seruum fructuarium ex re vsufructuarij. vel ex opibus ip̄ius serui ꝑtinet vsufructuario. sed quod aliunde ꝑ eum seruuz acquirit̄ ꝑtinet proprietario. hoc dicit vsqz ad §. idez placet.

☞ Notandū p̄mo Q̄ quicq̄d seruus vsufructuarius acq̄rit ex re dñi vsufructuarij ꝑtinet ip̄i vsufructuario vt h̄ et ff. de donatio. l. fin. Siliter qd̄ acq̄rit̄ ex opibus ip̄ius serui ꝑtinz vsufructuario vt h̄ et ff. de administra. lega. l. ſuū. Sz aliud est de seruo vsuario. q̄ quicq̄d ille acq̄rit ex re dñi habentis vsuz eius hoc ꝑtinet ip̄i dño. Sz qd̄ acq̄rit̄ ex opibus talis ſui nō ꝑtinet illi dño. sed ꝓprietario vt ff. de vsu et habita. l. ꝑ seruū.

Notādū scdo. q̃ in adeūda hēditate p seruū vsufructuariū nō sufficit iussus vsufructuarij sed requirit iussus ꝓrietarij dñi. et ita hereditas acquirit ꝓrietario. Si tñ cōtēplatiōe vsufructuarij institutus sit tenebit ꝓrietarius restituere hereditatē vsufructuario p cōditionē sine causa vt ff. de acquiren. hereditatē. l. aditio. §. preterea. Et ratio. q̃ nō sufficit iussus vsufructuarij est q̃ aditio nō est ex re vsufructuarij. Nec ē int opas kui vt in dicta. l. aditio. Sz si legatuz relictū sit hmōi seruo cōtēplatione vsufructuarij nō requirit aliqs iussus; nec cōsiderat opa serui sed acquirit statim vsufructuario tanq̃ ex re sua. quia ꝓter ipm est relictū vt. ff. de acquiren. heredita. l. si quis mihi bona.

Opponit sic Et videt q̃ p seruum vsufructuariū aliquid acquirit vsufructuario non ex re vsufructuarij nec ex opibus serui p. l. sed et si quid. ff. de vsufruc. lega. Solutio Illa lex loquit qū aliqd legatū relictū est kuo cōtēplatione vsufructuarij quod etiā in dubio psumit vt ff. de acquirē. heredita. l. aditio. Et hoc intelligit acquisituz tanq̃ ex re vsufructuarij. q̃ ꝓter eū relictuz est. vt in scdo notabili dictū est.

Idem placet. Sūmat sic. Quicquid acquirit p liberū hoīez vel p alienum seruū bona fide possessuz acquirit possessori. si acquirat ex re possessoris vel ex opibus istius liberi hoīs vl' alieni serui. Et qd aliūde acquirit p istū liberū hoīez semp acquirit sibi ipi. nec pōt vsucapi. Sz quod acqritur p istū kuuz alienū ex istas causas ptinz dño suo donec fuerit vsucaptus. q̃ tūc quicqd acqrit ptinet possessori. Et vsufructuarius nō pt vsucape. pmo q̃ nō possidet. scdo q̃ scit seruuz alienū esse. Et p istos non solū acquiritur proprietas sed etiā possessio. et vsucapio. et lōgi tpis pscriptio hoc d. Et ptz intellectus textus.

Notāduz pmo Q̃ liber homo acquirit sibi ipi quicquid acquirit ex istas duas causas pter possessionem. Nam cū ipe possideat nō pt possessionez acquirē vt ff. ad le. iuliā de adulte. l. sic eueniet Nec pōt sibi vsucape vt ff. de acquiren. rer. domi. l. homo liber. §. quicqd. Ex q̃ ptz q̃ aliquis pt acquirere dominiuz q̃ non pt sibi acquirere possessionez fa. l. si fundū. ff. de fun. dotali.

Notandū scdo Q̃ in hereditate adeunda p liberū hoīez a me bona fide possessum. vt mihi illa hēditas acquiratur sex requirunt. Primo q̃ institutus sit mei cōtemplatione. scdo q̃ sciat conditionem suā. 3° q̃ iussus meus precedat q̃rto q̃ volens adeat. quīto q̃ velit mihi acquirere. sexto q̃ possideā eū bona fide. Et dicit notant q̃ debet scire conditionem suā. q̃ ignarus sue conditiōis nemini acquirit. non sibi vt ff. de acquiren. heredita. l. qui putat. §. qui bona fide. q̃ non intēdit se obligare hereditati vt C. si q̃s sibi vel alteri. l. multū int est. Nō etiā mihi si iussus non precedat vt ff. de acquiren. heredita. l. si quis mihi. §. iussum. Nec etiam si iussus interueniat vt ff. de acqren. heredita. l. sexta. §. celsus q̃ seruili necessitate psumitur adijsse vt ff. d negō. gest. l. atqui. §. si libero. Si āt sciat cōditionē suā. tunc vel volēs adit vel nolens. Si volēs nō acqrit mihi sz sibi. restituit tñ mihi p pdictionē sine cā si mei contēplatione institutus sit. Sed si nolens adeat iussu meo acqrit mihi. si mei contēplatione sit institutus. Sinautem nihil acquirit. vt ff. de acqren. rerū domi. l. homo liber. in pncipio. Dicunt tñ aliqui q̃ ignarus sue conditionis acquirit sibi vt ff. de acquiren. heredita. l. qui putat. §. adeo. si nō mei contēplatiōe

sit institutus vt ff.de acquiren.posses.l. qui in aliena.

¶ Notādū 3°.ꝙ licz glo.hic dicat ꝙ vtriusqꝫ referr̄ ad tres ꝑsonas.melius tñ dicit̄ ꝙ vtriusqꝫ referr̄ h̄ soluz ad duas ꝑsonas scz ad vsufructuarium et bone fidei possessorē.

¶ Notādū finalit̄.ꝙ ex isto tex.p̄t colligi ꝙ si quis religiosus vni⁹ monasterij sit in alio monasterio.tūc quicq̄d acquirit ex re scd̄i mōsterij. vel ex opib⁹ suis hoc ꝑtinet scd̄o mōsterio vt vult Dynus in.l. homo liber.§.quicq̄d.ff. de acq̄ren.rer̄ domi. Dicit tñ spe.in titulo de statu monachor̄ ꝙ acquisita ꝑ istū ex quibuscunqꝫ caus̄ ꝑtinēt scd̄o mōsterio ab illo tp̄e quo fuit in illo.⁊ in acquisit. qñ fuit in p̄mo monasterio habebit scd̄z monasterium vsumfructum.ne ip̄e illi sit onerosus.sed ꝓprietas illor̄ p̄mo acquisitor̄ manebit in p̄mo monasterio vt xvi.q.vi.c. de lapsis.

☞ Opponit̄ cōtra p̄dicta Et videt̄ ꝙ vsufructuarius possidet et vsucapit ꝙ sibi dat̄ vtile interdictū vnde vi.vt ff.d̄ vi et vi armata.l.iij.§.vnde vi. Sz hoc interdictū nō dat̄ nisi illi q̄ habuit possessionē ¶ Solutio ¶ Duplex est possessio scz ciuilis et naturalis. Modo vsufructuarius nō possidet ciuiliter vt h̄ dicit̄.sed bene p̄t habere naturalez possessionē vt ff.de acquiren.posses.l.naturalis. Et illa possessio naturalis sufficit ad interdictū vnde vi. Dicit̄ āt possessio naturalis cū aliq̄s sic possidet ꝙ est in re vel eius ꝑte vel saltē cū res est in cōspectu eius vt eā videat vel ꝑtē eius Sed possidere ciuiliter dicit̄ quis cum nec est in re nec res in cōspectu eius.sz possessionē solo animo hz et rem de iure retinet.i.ꝙ sit talis ꝑsona in quā cadere possit possessio hmōi. et sic laici qñqꝫ possident decimas et sp̄ualia de facto sz nō de iure.vt notat bar.brix.xiiij.q.i.in glo.magna.et sic nō possident ciuiliter. sicut Johann̄.andree habet in regula: sine possessione li. vi.et allegat iura.

¶ Ex his itaqꝫ. Sūmat̄ sic: Per liberos hoīes bona fide a nobis nō possessos vel ꝑ seruos alienos in q̄bus nō habemus vsumfructū vel quos nō possidemus bona fide nihil nobis acquirit̄ nisi ꝑ ꝓcuratorē.ꝑ quē acquirit̄ nobis scientibus vel ignorantibus possessio. Et ꝑ possessionē dñiuz.si ip̄e recipiat rē a dño.vel vsucapio vel lōgi tp̄is p̄scriptio si ip̄e recipiat rē a nō dño.hoc d.

☞ Notādū p̄mo.ꝙ iste textus arguit a p̄rio sensu.et hoc est validū argumentū in iure vt in.l.i.ff.de offi.eius cui mādata est iurisdictio. Et cōcordat cū isto dicto.l.i.C.ꝑ q̄s ꝑso.nobis acquirit̄.

¶ Notādū scd̄o ꝙ ꝑ ꝓcuratores bñ acq̄ritur nobis possessio. Et ꝑ illā vsucapio vel p̄scriptio sed nō ꝑsonalis actio vel obligatio vt ff.de pignorati.actio.l. solutū.§.ꝑ libēas ꝑsonas.⁊ C.ꝑ q̄s ꝑso. nobis acquirit̄.l.i. Et ratio est duplex Primo ꝙ possessio acquirit̄ ꝑ naturalē actū.qui p̄t fieri ꝑ ꝓcuratorē.sed iura ꝑsonalia nō acq̄runt̄ nisi ꝑ actū ciuilez.q̄ nō p̄t fieri nisi a nobismetip̄is vel ab illis qui iuri nr̄o sūt subiecti vt.l.ea q̄ ciuiliter.ff.de acquiren.rer̄ domi. Scd̄o quia iura ꝑsonalia magis inherent ossibus nr̄is q̄ꝫ realia vt.l.quis ergo casus ff.de peculio.

☞ Opponit̄ sic Et videt̄ ꝙ ꝑ liberuz hoīez nobis nō subiectū nec bona fide possessum p̄t nobis aliquid acquiri ꝑ.§. si quis alij.et ꝑ.§.alteri.j.de inutili. stipula. ¶ Solutio ¶ Illi.§.loquūtur de tutore et curatore.⁊ in illis fallit ista regula.

Hactenus tātisper.

¶ Sūmat sic. Satis iā dictū est q̄liter singule res nobis acquirunt.i.titulo singulari. De iure tñ legatoꝝ et fideicommissoꝝ quo etiā singule res nobis acq̄runt oportunius ꝯ.dicet. Jā ḡ dicendū ē q̄liter res nobis acquirunt ꝑ vniuersitatez.i.titulo vniuersali scz ꝑ hereditatez ꝑ bonoꝝ possessionē ꝑ arrogationez ꝑ causaz libertatū cōseruandarum. Et q̄ hereditates acquirunt nobis vel ex testamēto vel ab intestato. idcirco ꝑmo dicet de testamentis.hoc dicit.

☞ Notādū circa tex.q̄ de legatis dicet ꝯ.de legatis.et de fideicōmissis ꝯ.de fideicōmissa.heredi. Et licz ꝑ illa aliq̄d acq̄rit titulo singulari.q̄ tñ dependent ex testamētis.ideo tractat de eis postq̄ tractatū ē de testamētis.et hoc vult hic tex. De hereditatib⁹ āt dicet ꝯ.de heredi.instituen.. De bonoꝝ possessionibus ꝯ.titu.eo. De arrogatione āt ꝯ.de acq̄sitionibus ꝑ arrogationē. De eo cui lib. cōseruanda. cau.bona adijciunt ꝯ.titu. de eo cui libertatum cōseruādaꝝ causa bona adijciunt.

Titulus X

¶ De testamentis ordinandis

¶ Cōtinuatio istius tituli ptz ex.§.fi.s titulo ꝓxīo. Et ē ista materia de testamentis fortis et difficilis. Quapropter liber ille in quo ista materia late habet vocat infortiatū q̄ cōtinet fortē et difficilē materiā. Diuidit āt pñs titulus in q̄ttuor ꝑtes ꝑncipales. In q̄ꝝ ꝑma tractat de forma testamēti in scriptis faciendi. In scda ibi.testes.tractat de testibus adhibēdis in testamēto.q̄les videlz debeāt esse. Et hec ꝑs subdiuidit vt in processu patebit. In tertia ibi.nihil.tractat in q̄ materia ꝑt scribi testm̄. In quarta ibi.sed hec quidē. tractat de testō nūcupatīo q̄d scz fit sine scriptura

Testamentum.

Reiecta forma antiqua faciēdi testamentū.hodie testamētū fieri dz in pñtia septē testiū vnico cōtextu adhibitorū. et hoc ex iure ciuili.cū subscriptione eorūdez testiū et testatoris. et h ex cōstitutionibus. Et debēt isti testes signa sua testamēto apponere. et hoc ex iure ꝑtorio.et debet exp̄mi nomē heredis. ⁊ hoc ex cōsuetudine iustiniani. Et pñt oēs testes vno anulo testm̄ signare suo vel alieno.hoc dicit. Sz intellectus textus ē.q̄ olim fuerūt duo genera testamētoꝝ. Unū tp̄e pacis. ⁊ aliud qñ hoīes exibāt ad bellū.et supaddebatur tertiū q̄d dicebat ꝑ es et librā. Fiebat enī ꝑ emācipationē.i.ꝑ imaginariaz vēditionē cū quīq̄z testib⁹. et libripēde et emptore familie. Sz ista testamēta recesserunt ab vsu.et modo testm̄ fit sicut dictū est in sūmario.hoc dicit.

☞ Notandū ꝑmo q̄ testamētū interpretat q̄si testatio mētis. sicut lapis q̄si ledēs pedē. Mutuuz quādo de meo fit tuū. Et valz argumētū a noīs interpretatiōe vel etymologia negatiue. sed nō valz affirmatiue.nisi interp̄tatio vel etymologia essz cōuertibilis cū noīe q̄d interp̄tat vt notat ꝑ bar.in.l.ij.§.appellatā ff.si certū petat. Et hoc mō testm̄ capit generalit vt cōprehēdat etiā codicillū Et pōt testm̄ sic diffiniri q̄ ē volūtatis nr̄e iusta snīa de eo q̄d q̄s p⁹ mortē suā fieri disponit vt ff.de testamē.l.i. Et dz addi.cū institutione hēdis vt ꝯ.de lega.§.añ heredes.q̄ sine hēdis institutiōe nullū dicit testm̄.vt ff.de iu.codicillo.l.fi.

¶ Notādū scdo.q̄ vtile ē scire iura antiqua q̄uis sint correcta.q̄ ex eis pñt etiā trahi argumēta.vt in glo.l.i.ff.de cōiūgen.cū emācipat.l.liberis.

¶ Notādū 3°.q̄ forma testamēti faciendi ē ista. Nā ꝑmo testator debz scribere